

274

OCTUBRE
2014

MOGHERINI I LA MEDITERRÀNIA: tres cites immediates

Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca, CIDOB

Pot sonar a tòpic, però d'un polític del sud d'Europa se sol esperar que contribueixi a desplaçar el focus d'interès de la UE cap al sud i, en política exterior, això vol dir reforçar la política mediterrània. No serà l'única prioritat de la nova Alta Representant de la Política Exterior europea, Federica Mogherini. La crisi amb Ucraïna i la tensió amb Rússia així com les relacions transatlàntiques, marcades els propers anys per la negociació del TTIP, consumiran una part important del seu temps. Però l'escenari de múltiples crisis que travessen els països del nord d'Àfrica i de l'Orient Mitjà, i la seva proximitat amb el continent europeu, hauria de situar aquesta regió com una altra de les principals prioritats de política exterior de la UE.

A més, per la naturalesa de les relacions ja existents amb els països de la regió, aquest és un àmbit on Mogherini pot demostrar la seva voluntat d'omplir de significat la seva altra funció, la de vicepresidenta de la Comissió Europea. Ho pot fer coordinant de forma sistemàtica als comissaris de comerç, veïnatge, cooperació internacional, ajuda humanitària i treballant estretament amb comissaris encarregats d'àrees com energia i immigració. Això s'hauria de traduir tant en respostes ràpides a les diferents crisis que puguin produir-se durant el seu mandat com en el disseny d'estratègies i polítiques de llarga durada. Abans que acabi l'any 2014, Mogherini té tres oportunitats per fer que la Mediterrània torni a ser l'escenari d'una política exterior europea més ambiciosa i estratègica.

La primera serà demostrant la voluntat europea de contribuir a la consolidació de la transició tunisiana. Un procés que s'ha convertit en l'última esperança, amb Tunísia com una excepció de normalitat, inclusió i alternança en relació a la resta de països que van protagonitzar l'anomenada "Primavera Àrab". Després d'haver aprovat una Constitució de consens i haver dut a terme amb normalitat les eleccions legislatives del 26 d'octubre, que aniran seguides per les presidencials del 23 de novembre, Tunísia necessitarà el recolzament europeu per fer front a una situació econòmica preocupant i a un problema d'inseguretat creixent. Com insisteix **Francis Ghilès**, això passa per fer coincidir els discursos i recursos. De la mateixa manera que l'èxit de la transició tunisiana hauria de ser un objectiu estratègic per a la UE, altres actors (des de règims autoritaris a grups terroristes) poden estar interessats en tot el contrari. Mogherini no ha de perdre l'oportunitat

d'estar al costat de les autoritats tunisianes en aquest moment decisiu i treballar amb la resta de comissaris i amb els estats membres per respondre eficaçment a les necessitats del país. Tant els tunisians com la resta d'actors de la regió haurien de poder constatar que apostar per la inclusió i el diàleg dóna resultats.

La segona passarà per federar voluntats amb l'objectiu d'evitar el col·lapse total de Líbia. El clima de violència, la implosió política i institucional i les condicions econòmiques s'han deteriorat de forma preocupant en els últims mesos. Tot i que la responsabilitat de tot això (i també de la seva reconducció) està, sobretot, en mans dels propis libis, les accions dels països veïns i de la resta d'actors internacionals amb influència i interessos en aquest país poden decantar la balança, proporcionant incentius bé per a l'acord o bé per a la confrontació. Com adverteixen **Frederic Wehrey i Wolfgang Lacher**, molts actors poden tenir la temptació (o la intenció) d'apostar per un dels bàndols. Abans de finals d'any hauria de celebrar-se a **Madrid** la segona reunió dels països veïns de Líbia. La UE no pot aspirar a que aquests països resolguin el conflicte libi però sí que ha d'escoltar les seves legítimes preocupacions, recordar que la UE també és un veí de Líbia i pressionar-los perquè no empitjorin les coses. A curt termini l'objectiu no pot ser encarrilar una transició democràtica i el cessament de les hostilitats, sinó evitar l'escalada del conflicte, contenir els riscos de seguretat i iniciar un procés de diàleg entre els principals actors libis per revertir la tendència actual. Per aconseguir-ho, Mogherini necessitarà un suport total dels principals països europeus, trobar aliats entre els actors regionals i emplaçar qualsevol acord en el marc de les Nacions Unides.

La tercera consistirà en liderar una reforma ambiciosa de la Política Europea de Veïnatge (PEV). L'adaptació d'aquesta política que es va fer el 2011 no ha satisfet les expectatives i cada vegada hi ha més veus que suggereixen una revisió més ambiciosa. De l'anterior es va criticar que va ser un exercici burocràtic, mancat de direcció política, en què es va encarregar als tècnics introduir millores sobre una base ja existent. Davant l'acumulació de crisi a l'Est d'Europa i a la Mediterrània, reverberen crides com les de **Stefan Lehne** des Carnegie Europe a fer un reset en aquesta política o de **Michael Leigh** des German Marshall Fund, cominant la nova Alta Representant a que aquesta revisió sigui la seva principal prioritat. Alguns estats membres ja han començat a moure fitxa. El 24 d'octubre, **els ministres de tres dels principals estats membres** (Polònia, França i Alemanya) van discutir com s'hauria de reformar aquesta política. L'interès de les capitals europees és una bona notícia però Mogherini i el flamant comissari de veïnatge, Johannes Hann, haurien d'afirmar en les pròximes setmanes la seva voluntat de prendre les regnes d'aquest procés.

Pot sorprendre que en aquesta llista no s'inclogui el conflicte a Síria, les negociacions entre àrabs i israelians, la reconciliació entre faccions palestines, la transició política a Egipte, la tan desitjada (i mai aconseguida) integració regional del Magrib, la Unió per la Mediterrània, la immigració irregular, el drama dels refugiats, i tants d'altres temes. La raó no és que no siguin importants. Ho són i molt. Sinó que és més difícil que en els propers mesos Mogherini, o qualsevol altra persona que hagués estat escollida per assumir el càrrec, tingui l'oportunitat d'aconseguir avenços significatius en aquests àmbits. En alguns casos és per motius de calendari, en uns altres és per la capacitat limitada, no de l'Alta Representant, sinó de la mateixa UE.

Un cas a part és l'acord nuclear amb l'Iran, que no forma part de la política europea cap a la Mediterrània però que pot tenir un fort impacte a la regió. És una de les grans apostes de la diplomàcia europea i s'ha decidit que sigui Catherine Ashton qui segueixi al capdavant de les negociacions fins al 24 de novembre. La signatura d'un bon acord seria per a Ashton un bon final de mandat en temps de descompte i un excel·lent debut per Mogherini. Però, un cop més, no està a les seves mans de la política italiana. Probablement no ho està ni en les d'Ashton. Dit

això, tant un èxit de les negociacions amb l'Iran com un progrés de Mogherini en tots o algun dels altres tres fronts (Tunísia, Líbia i reforma de la PEV) afavoriria que la nova Alt Representant quedés reforçada per incidir en els altres àmbits (conflicte àrab-israelià, Síria, integració regional, etc.) durant el mandat que té per davant.